

SÁNDOR GRÓFÉK PALOTÁJA

Írta: PÁSZTOR MIHÁLY

Majd ősszel, ha enged erejéből a hőség és a politikus urak megúnták a nyaralást: gróf *Károlyi* Gyula megint felköltözik a Várba, Sándor grófék palotájába, melyet a miniszterelnök nagybátyja, *Tisza Kálmán*, ép mont ötven esztendeje, hogy megvásárolt rezidenciául Magyarország mindenkori miniszterelnökének. Azóta, hogy az öreg *Tisza* megvette ezt a palotát: rajta kívül 17 miniszterelnök lakott ebben a nagy, sárga házban. Némelyik, mint *Wekerle Sándor* — háromszor is; *Tisza István*, meg *Khuen-Héderváry* két-két ízben. *Bethlen István* 11 esztendeig kormányozta innen a kis Magyarországot és ép ma egy esztendeje hagyta ott a hatalmat; váratlanul; egyik napról a másikra és még azt sem mondta, hogy „befellegzett“.

Tisza Kálmán bírta legtovább az uralkodást. Ő tizennégy esztendeig szorongatta kezében az ország gyepőjét. Mi minden történt azóta ebben az öreg házban és ebben az ezeresztendős országban?! Csak a jó Isten tudná megmondani. A kiegyezés után, a nyolcvanas évek elején, jutott először lélegzethez az ország. Akkoriban kezdett kibontakozni a nemzet gazdasági ereje; a liberális idők karrierje akkor indult meg. Akkor örültünk először a konverzió sikerének, amely leszállította a régi államadóságot rettenetes terhét és bizakodva, reménykedve indult meg a munka az országban, hogy a sok baj, vesződség és szomorúság után egy boldogabb Magyarországot teremtsen. Ezekben a furcsa időkben egyideig azon tollasodott a spekuláció, hogy a világpiacon egyre kevesebbet ért az ezüst és bár a belső forgalomban az ezüstforintnak megvolt a maga ezüstforintnyi vásárlóereje, de a londoni ezüstjegyzések alapján 1882-ben egy ezüstforint értéke már csak 82 krajcár volt. Akkoriban még igazán pengett a pengő, de azért a bankónak nagyobb volt a becsülete, mert a forintos ezüstértéke egyre jobban zsugorodott össze. A mezőgazdasági export számára hatalmas prémiumot jelentett az ezüstforintos diszársziója, mert a német aranyat adott a magyar búzáért és a külföldi aranyakat idehaza sokkal több ezüstforintra lehetett átcserezlni, mint amennyi ezüstforintost a búza idehaza megért.

A prémiumos farsagnak *Wekerle Sándor* valutareformja vetett véget. Megszületett az ezüstműből való „arany“ korona és 1892-ben megindult a karrier útján, hogy aztán elbukjék ő is a világháborúban. Sándor grófék öreg palotája ott fenn a Várban tanúja volt a nagy küzdelmeknek és a nagy sikereknek. Láttá a jó idöket és a rossz idöket; az éjféltől tartó miniszteri tanácskozásokat; a fényes fogadásokat; bálokat és ebédeket. Ámbár ami az ebédeket illeti, a miniszter-

elnök urak nem nagyon tettek ki magukért. A magyar miniszterelnökök rendszerint puritán, öreg urak voltak és a reprezentációt rendszerint átengedték fiatalabb kollégáiknak. Még az öreg *Andrássy* Gyula vásárolt az általam számára egy hatalmas ezüst szervizkészletet, hogy az előkelő külföldi vendégek azzal ehessék a magyar ételspecialitásokat. Ez az ezüst szerviz azonban vándorolt hol a belügyminiszterhez, hol a honvédelminiszterhez. Jóideig báró *Fejérváry Géza* őrizte. Az ezüst szerviz őrizéséből támadt aztán az a hatalmas botrány, amelytől egyideig visszhangzott az egész ország. A gavallér honvédelminiszterre ráfogta az egyik miniszteri tanácsosa, hogy ellopott az ezüst kanalakból. — *Fejérváry* ezüst kanakat lopott! — mondták álmélkodva az emberek. A dolog vége az lett, hogy a miniszteri tanácsos szűrést kitétték a minisztériumból. Az élet pedig tovább rohant és gyűjtötte az újabb skandalumokhoz az anyagot.

Mikor a 80-as évek elején megindult az országos fellendülés: *Tisza Kálmán* elhatározta, hogy házat vesz a miniszterelnökség számára. Akkoráig a minisztériumok legelőbbje még bérelt házban lakott. A földművelésügyi, ipari- és kereskedelemügyi minisztérium a Nákó-házban, a mai Gresham-palota helyén rezideált. Az igazságügyminisztérium a Deák Ferenccsában székelt; a közmunka- és közlekedésügyi minisztérium a Tüköry-házban; a közoktatásügyi minisztérium pedig a Várban, az Úri uccában. A miniszterelnökség már akkor is a gróf Sándor palotájában lakott, de még akkor csak bérelte a helyiségeket. *Tisza Kálmán* vásároltatta meg aztán az országgal most 50 esztendeje ezt a palotát.

Most ép 126 esztendős ez a palota. 1806-ban építtette gróf *Sándor Vince*. Aman bécsi császári építész készítette hozzá a terveket és *Pollack Mihály*, a Nemzeti Színház nagyszerű építőművésze építette fel ezt a nagy, sárga házat, mely sokáig díszes és büszkesége volt a Szent György térnek. Valamikor két kaszárnya állott a helyén, két rozant kaszárnya. Az egyik kaszárnyát keskeny sikátor választotta el a Várszínháztól. Ez a két kaszárnyát vásárolta meg 22.000 pengő forintért gróf *Sándor Vince* és ennek a helyére épült fel az akkori idők legmodernebb palotája. Még vízvezetéke is volt ennek a palotának. A vizet a színház előtt álló víztornyból vezették be a házba és a gróf évi 25 forintot fizetett a vízért Buda városának, ami azt jelenté, hogy az 1811-es devalváció után minden három napra 10 mai fillérbe került gróf *Sándor Vincének* a víz. Még nagyobb szenzációja a háznak, hogy fürdőszobát is építettek belé. Hogy fürödtek-e a

Magyar Királyság 1932 aug 20

híres fürdőszobában: arról nem szól a krónika. Annyi azonban bizonyos, hogy abban az időben nem volt olyan divatos és annyira kulturális szükség a fürdés, mint ma. Később a fürdőszoba megszűnt fürdőszobává lenni. Egyéb célra lasználták, úgyhogy ebben a hatalmas palotában nagyon hosszú ideig nem is lehetett fürödni. Mikor gróf

Khuen-Héderváry Károly lett a miniszterelnök: a felesége be sem akart költözni a nagy házba és nem minden malicia nélkül jegyezte meg, hogy nem érti, mit csináltak

a régi miniszterelnöknek fürdőszoba nélkül. Külön szencziója volt a ház berendezésének, hogy a Várszínházzal folyosó köztötte össze és Sándor grófék ezen a síkatoron át vezető hídon keresztül sétáltak a páholyukba, ha mulatni akartak a budai színészek művészetén. Egyébként nemcsak a művészet alkotásait, hanem a technika vívmányait is felhasználta a gróf, hogy kényelmesebbé tegye budai otthonát. Központi fűtése is volt a palotának. Csövek szállították a melegített levegőt a szobákba és egyéb helyiségekbe. Az istálló mennyezetét két toscanai oszlopsor tartotta és a lovak márvány akorból éltek. Az istállón különben meglátzott, hogy

Európa leghíresebb úrlovasa: Sándor Móric itt a gazda.

Az abszolutizmus korában Sándor Mó-

ricék *Albrecht* főhercegnek, Magyarország alkori kormányzójának engedték át a palotát arra az időre, míg az összelövöldözött királyi palotát annyira rendbehozhatták, hogy egy osztrák főherceg ellakhatott benne. A kormányzósági hivatalokat ebben az időben a szemben lévő *Teleky*-palotában szálásolták el, abban a nagy, emeletes házban, melynek helyére *József* főherceg épített palotát.

Sándor grófék háza utóbb az örgróf *Pallavicini*-család mindszenttamási hitbizományi jószágai közé került. Pallaviciniéktől bérelte aztán jóideig a miniszterelnökség és most 50 esztendeje 179.142 forintért a miniszterelnöki hivatal állandó elhelyezésére örökáron megvette a magyar állam.

Ez a története annak a nagy sárga háznak, amelyben most Magyarország újabb törté-riáját készítik elő.